

PODKLAD PRO PŘEDMĚT

ÚVOD DO PRÁVNÍHO ŘÁDU A SYSTÉMU PRÁVA

CEVRO, vysoká škola

5. a 6. přednáška

Základy obchodního práva (pojem, předmět, prameny, systém, zásady). Podnikání, podnikatelé a jejich členění, právní formy podnikání (fyzická osoba, právnická osoba, společnost občanského práva nebo jiný útvar bez právní osobnosti /subjektivity/).

ZÁKLADY OBCHODNÍHO PRÁVA (POJEM, PŘEDMĚT, PRAMENY, SYSTÉM, ZÁSADY)

Otázka přístupu k obchodnímu právu: co má být kritériem obchodních vztahů?

Osoba obchodníka (např. Německo – ius mercatorum - právo obchodníků) x **Uskutečněná obchodní jednání** (např. Francie – ius commercium - právo uskutečněných právních jednání)

Existence 2 právních předpisů – občanského zákoníku a obchodního zákoníku – dualistický systém – ve většině států, včetně Německa (subjektivní pojetí obchodního práva) a Francie (objektivní pojetí obchodního práva)

I tam, kde neexistuje obchodní zákoník, existují zvláštní právní úpravy obchodní společnosti – **komercializace občanského práva** (např. Švýcarsko, Nizozemsko a nyní i ČR),

Pojem obchodního práva:

Obchodní právo (komercialistika): je soubor soukromého práva, které upravují majetkoprávní postavení obchodníků (podnikatelů) a vztahy vznikající mezi nimi v souvislosti s jejich podnikatelskou činností, do nichž obchodníci (podnikatelé) vstupují, a to včetně vztahů, na jejichž druhé straně stojí i nepodnikatelé (neobchodníci).

Pojem obchodního práva v sobě zahrnuje:

- součást soukromého práva jako systému právní úpravy,
- obor teorie a právní vědy,
- obor praxe (podnikatelé),
- pedagogická disciplína.

Předmět obchodního práva:

Předmětem obchodního práva je právní postavení podnikatelů v soukromoprávních vztazích, právní úprava obchodních korporací a některých dalších vztahů s podnikáním souvisejících.

Lze uvést, že předmětem obchodního práva je kromě úpravy podnikatelů zejména úprava obchodních společností, obchodního rejstříku, obchodních knih (účetnictví), obchodních smluv majících obchodní povahu (například pojištění, bankovní smlouvy, komisionářské smlouvy, obchodní zastoupení, přepravní smlouvy, obchody s cennými papíry, ale i smluv kupních nebo smluv o dílo), směnek a dalších, nekalé soutěže, kapitálového trhu a průmyslového vlastnictví.

Prameny obchodního práva:

Základní vnější prameny (tzn. mezinárodní) prameny právní úpravy:

- **Mezinárodní smlouvy (publikovány ve sbírce zákonů)** – aplikační přednost před vnitrostátními prameny
- **Nařízení Rady a Komise EU** – mají přímý a bezprostřední účinek, není nutná jejich transformace do národních právních řádů (např. Nařízení Rady č. 2157/2001 o statutu evropské společnosti)
- **Směrnice Rady a Komise EU** – přímá aplikovatelnost není dána, musí být implementovány do národního práva, pokud to ale nebude implementováno v implementační době (zpravidla 2leté), dává možnost subjektům se dovolávat v nich obsažených práv, např.:
 - směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1132 z 14.06.2017, o některých aspektech práva obchodních společností,
 - směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1151 z 20.06.2019, kterou se mění směrnice (EU) 1017/1132, pokud jde o využívání digitálních nástrojů a postupů v právu obchodních společností,
 - směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2121 z 27.11.2019, kterou se mění směrnice (EU) 2017/1132, pokud jde o přeshraniční přemístění sídla, fúze a rozdělení,
 - směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2012/17 EU z 27.11.2012, kterou se mění směrnice (EU) 2017/1132, pokud jde o přeshraniční přemístění sídla, fúze a rozdělení,
 - směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/17/EU ze dne 13. 06. 2012, kterou se mění směrnice Rady 89/666/EHS a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/56/ES a 2009/101/ES, pokud jde o propojení ústředních, obchodních a podnikových rejstříků (tzv. systém BRIS),

Základní vnitřní prameny právní úpravy:

- **zák. č. 89/2012 Sb. (OZ),**
- **zák. č. 90/2012 Sb. (ZOK),**
- **zák. č. 99/1963 Sb. (OSŘ),**
- **zák. č. 455/1991 Sb. (živnostenský zákon),**
- **zák. č. 216/1994 Sb. (zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů),**
- **zák. č. 87/1995 Sb. (zákon o spořitelních a úvěrních družstvech),**
- **zák. č. 77/1997 Sb. (zákon o státním podniku),**
- **zák. č. 143/2001 Sb. (zákon o ochraně hospodářské soutěže),**
- **zák. č. 256/2004 Sb. (zákon o podnikání na kapitálovém trhu),**
- **zák. č. 360/2004 Sb. (zákon o Evropském hospodářském zájmovém sdružení),**
- **zák. č. 627/2004 Sb. (zákon o evropské společnosti),**

- **zák. č. 182/2006 Sb.** (o úpadku a způsobech jeho řešení),
- **zák. č. 104/2008 Sb.** (zákon o nabídkách převzetí),
- **zák. č. 125/2008 Sb.** (zákon o přeměnách obchodních společností a družstev),
- **zák. č. 292/2013 Sb.** (zákon o zvláštních řízeních soudních),
- **zák. č. 134/2016 Sb.** (zákon o veřejných zakázkách),
- **zák. č. 37/2021 Sb.** (zákon o evidenci skutečných majitelů),

Vedlejší (často i vnější prameny) právní úpravy:

- **judikatura soudů a jiných orgánů** (včetně Soudního dvora EU),
- **obchodní podmínky** (dle § 1751 OZ) – např. Všeobecné smluvní podmínky České leasingové a finanční asociace, nebo jedné ze smluvních stran,
- **vykládací pravidla** (§ 1754 OZ) – smluvní strany mohou použít doložky obsažené ve vykládacích pravidlech, důležitou roli mají vykládací pravidla v mezinárodním obchodu, kde jsou používána ta pravidla, která vypracovala Mezinárodní obchodní komora v Paříži (např. INCOTERMS 2010)
- **obchodní zvyklosti** (§ 9 OZ, § 2079 odst. 2 OZ a § 2097 OZ) – mohou vyplývat buď ze zákona, nebo pokud se na ně smluvní strany odvolají ve smlouvě, důležité v mezinárodním obchodě – např. čl. 9 Úmluvy OSN o mezinárodní koupi zboží.
- **zásady soukromého práva**, zejména *zásada smluvní volnosti* (§ 1 odst. 2 OZ, § 1725 OZ), a *zásada poctivého obchodního styku* (§ 3 odst. 2 písm. d/ OZ, § 6 a § 7 OZ)

Systém obchodního práva:

Systém obchodního práva je možno rozdělit **na obecnou a zvláštní část:**

Obecná část zahrnuje například:

- právní postavení podnikatelů,
- jednání a účetnictví podnikatelů,
- obchodní firmu a práva na označení,
- obchodní rejstřík.

Zvláštní část zahrnuje například:

- právo obchodních společností (tzv. společenstevní právo),
- právo obligační (závazkové),
- právo soutěžní (právo hospodářské soutěže a nekalé soutěže)
- právo průmyslového a jiného duševního vlastnictví,
- právo cenných papírů,
- právo kapitálového trhu,
- rozhodování obchodních sporů,
- insolvenční právo,

Zásady obchodního práva:

Jako základní principy regulace závazkových vztahů v obchodním právu bylo možné vytknout následující:

- zásada jednotnosti soukromého práva,
- zásada svrchovanosti zákona (*orgán veřejné moci může pouze to, co mu zákon*

- umožňuje, kdežto občan může všechno, co mu zákon nezakazuje),*
- zásada rovnosti účastníků obchodních závazkových vztahů,
 - zásada smluvní svobody,
 - zásada dispozitivnosti právní úpravy,
 - zásada bezformálnosti právních jednání,
 - zásada profesionality a poctivosti v obchodních jednáních,
 - zásada dodržování a plnění smluv (*pacta sunt servanda*),

PODNIKÁNÍ, PODNIKATELÉ A JEJICH ČLENĚNÍ, PRÁVNÍ FORMY PODNIKÁNÍ (FYZICKÁ OSOBA, PRÁVNICKÁ OSOBA, SPOLEČNOST PODLE OBČANSKÉHO PRÁVA NEBO JINÝ ÚTVAR BEZ PRÁVNÍ OSOBNOSTI /SUBJEKTIVITY/)

Pojem „podnikání“ vymezen nepřímo přes osobu podnikatele (§ 420 OZ) – podnikání je činnost, kterou provádí podnikatel a naplňuje kumulativně všechny znaky dané zákonem:

- výdělečná činnost,
- vykonávaná podnikatelem samostatně,
- na jeho vlastní účet a odpovědnost,
- se záměrem činit tak soustavně,
- za účelem dosažení zisku,
- živnostenským nebo jiným obdobným způsobem.

Podnikatel je vymezen **funkčně – věcně**. Kdo vykonává podnikatelskou činnost splňující kumulativně zákonné podmínky, je podnikatel, aniž by k tomu potřeboval podnikatelské oprávnění – důvod: a) ochrana spotřebitele, b) stanovení splatnosti ceny za dodávku (do 30 dnů dle § 1963 OZ) – podnikatelem je každý, kdo uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či se samostatným výkonem svého povolání (i zprostředkovatel, ale též veřejný ústav – nemocnice aj., tedy i osoba, která nesplňuje všechny znaky uvedené výše (§ 420 odst. 2 OZ).

Za podnikatele se považuje osoba zapsaná v obchodním rejstříku (§ 421 odst. 1 OZ).

Za podnikatele se považuje osoba, která má živnostenské nebo jiné podnikatelské oprávnění (§ 422 OZ).

Spotřebitel je člověk (fyzická osoba), která mimo rámec svého podnikání nebo samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná (§ 419 OZ).

Podnikatelem: fyzická osoba (člověk) x **právnícká osoba**

- **právní osobnost** (dříve právní subjektivita)
- **svěprávnost** (způsobilost k právním úkonům)

Jiné pojmy: obchodní závod, pobočka, odštěpný závod

Člověk jako podnikatel:

plná svéprávnost:

- **18 let** (§ 30 odst. 1 OZ) – **nezletilý** – (§ 31 OZ) – může samostatně provozovat obchodní závod se souhlasem zákonného zástupce a s přivolením soudu,
- uzavřením manželství (§ 30 odst. 2 OZ).

Právnícká osoba jako podnikatel:

vymezení PO je v § 20 OZ.

- ustavuje se **zakladatelským právním jednáním** (§ 122 OZ),
- **vznikají zápisem do veřejného rejstříku** (obchodní korporace **zápisem do obchodního rejstříku**) (§ 126 OZ),
- **zanikají výmazem z veřejného rejstříku** (§ 185 OZ),
- je-li právnícká osoba **zřízena zákonem**, vzniká **nabytím účinnosti zákona** (§ 126 OZ), zápis do veřejného rejstříku má pouze deklaratorní povahu,
- zákon stanoví, kdy je třeba k vzniku právnícké osoby **rozhodnutí orgánu veřejné moci** (např. ministerstva u státních podniků) (§ 126 odst. 2 OZ).

Možnost **po zápisu** do veřejného rejstříku **prohlásit PO za neplatnou** (§ 129 OZ),

Jednání před vznikem PO (§ 127 OZ),

Základní druhy PO v OZ:

- **korporace** (s vytvořeným osobním substrátem) (§ 210 OZ) – obchodní korporace (§ 210 OZ), spolek (§ 214 OZ)
- **fundace** – nadace (§ 306 OZ), nadační fond (§ 394 OZ),
- **ústav** – provozování společensky důležité činnosti s využitím osobní složky (§ 402 NOZ),

Dále zvláštní právnícké osoby upravené zvláštními zákony (např. vysoké školy)
– **mimo OZ:**

- **veřejné výzkumné instituce,**

- **státní podniky,**

- **státní a nestátní příspěvkové organizace,**

- **obecně prospěšné společnosti** (stále existující, byly zrušeny OZ, ale mohou existovat ty založené, pokud se nepřeměnily na ústav, nadaci, či nadační fond),

- **zájmová sdružení právníckých osob** (zrušeno OZ, ale stále mohou existovat, pokud se nepřeměnily na spolky).

Specifickou PO je stát, kraje a obce

Zahraněční osoba (§ 3024 OZ): sídlo nebo bydliště mimo území ČR. Cizím právním řádem se řídí právní poměry zahraničních PO (§ 3024 OZ).

Podnikáním zahraniční osoby na území ČR se rozumí podnikání této osoby, má-li závod nebo jeho organizační složku umístěnou na území ČR. Zahraniční osoba se může účastnit na podnikání také nepřímo jako společník PO.

Veřejné rejstříky (zák. č. 304/2013 Sb.): vede je rejstříkový soud, vede se elektronicky, součástí je **sbírka listin**, přístupné každému

Založen na principech:

- **formální publicity** (každý může získat úředně ověřený elektronický opis z VR (§ 3 VeřR),
- **materiální publicity** (princip dobré víry v údaje zapsané ve VR) (§ 8 VeřR).

Veřejnými rejstříky jsou:

- **spolkový rejstřík,**
- **nadační rejstřík,**
- **rejstřík ústavů,**
- **rejstřík společenství vlastníků jednotek,**
- **obchodní rejstřík,**
- **rejstřík obecně prospěšných společností,**
- **evidence svěrenských fondů**

Fyzická osoba se také do OR zapisuje za podmínky výnosu nebo příjmů nad 120.000.000,- Kč za 2 za sebou následující účetní období (§ 45 VeřR),

Zahraniční osoby, které podnikají na území ČR, se zapisují do OR (§ 42 a 43 VeřR),

povinně se tak zapisují do OR

- **zahraniční právnické osoby se sídlem mimo území EU** podnikající na území ČR,
- **zahraniční fyzické osoby**, splňují-li podmínku výše výnosů nebo příjmů (§ 42, 43 a 45 VeřR) – výjimka: státní příslušníci členských států EU, států tvořících Evropský hospodářský prostor nebo Švýcarska – ti se do OR povinně nezapisují.

Identifikace podnikatele:

- **obchodní firma** (§ 423 NOZ) nebo **jméno FO** (§ 422 OZ, **právo na ochranu a účtu** - § 77 OZ) či **název PO** (§ 132 OZ),
- **sídlo** (§ 136 OZ – PO, § 429 OZ – podnikatel), **bydliště podnikatele** (§ 80 OZ),
- **IČO** (§ 24 písm. d) zák.č. 111/2009 Sb., o základních registrech).

Obchodní firma může být **převedena na jiného podnikatele** (§ 427 OZ), **nesmí být zaměnitelná** a **nesmí působit klamavě** (§ 424 OZ), **platí princip priority jejího použití** – tedy nikoliv od formálního zápisu do OR (§ 423 odst. 2 OZ)

Obchodní firma (i označení podnikatele nezapsaného v OR) má trojí význam:

- **prvek identity,**
- **ochranné označení** (§ 423 OZ),
- **nehmotný statek vyznačující osobnost podnikatele.**

Obchodní listina (§ 435 OZ)

Obchodní závod (§ 502 OZ) – aktiva i dluhy, propojují se osobní, hmotné a nehmotné složky podnikání. **Rozhoduje faktický stav.** Dispozice: **smlouva o koupi závodu.**

Pobočka (filiálka) (§ 503 OZ),

Odštěpný závod (§ 503 odst. 2 OZ).

Provozovna (dříve upravena v ObchZ, nyní v OZ ne, je upravena v § 17 ŽZ (i automat či mobilní provozovna). – **důležité ve vztahu k jednání podnikatele** (§ 430 odst. 2 OZ)

Jednání podnikatele a jeho zastoupení:

Jednání fyzické osoby-podnikatele – **může jednat sama, nebo na základě zastoupení**

Jednání právnické osoby-podnikatele – zastupují ji **orgány PO** (kolektivní, individuální) – **statutární orgán** (§ 163 OZ), **další orgány: dozorčí orgán, výbor pro audit.**

Povinnost jednat s péčí řádného hospodáře (§ 159 OZ). U obchodních korporací k tomu přistupují další podmínky (§ 51-58 ZOK).

Zástupci podnikatele (zákonné zmocnění podnikatele):

- **prokura** (§ 450 OZ),
- **zmocnění podnikatelem při provozu závodu** (§ 430 OZ),
- **jednání jiné osoby v jeho provozovně** (§ 430 odst. 2 OZ),
- **jednání zaměstnance v obvyklém rozsahu daném funkcí** (§ 166 OZ).

Obecná úprava zastoupení (§ 436-488 OZ)

Smluvní zastoupení: na základě plné moci (§ 441 odst. 2 OZ)

- speciální PM x generální PM.

Živnostenské podnikání (zák. č. 455/1991 Sb.)

Živností je (§ 2 ŽZ):

- soustavná činnost,
- provozovaná samostatně,
- vlastním jménem,
- na vlastní odpovědnost,
- za účelem dosažení zisku,
- **za podmínek stanovených živnostenským zákonem.**

Živnost může provozovat fyzická i právnická osoba, tuzemská či zahraniční, včetně azylantů a osob s doplňkovou ochranou (§ 5 odst. 6 ŽZ).

Živnost může provozovat fyzická nebo právnická osoba, splní-li podmínky stanovené tímto zákonem (dále jen "**podnikatel**"); státní povolení k provozování živnosti (dále jen "**koncese**") se vyžaduje jen v případech vymezených tímto zákonem.

Všeobecné podmínky provozování živnosti (§ 6 ŽZ):

U fyzických osob (pokud ŽZ zákon nestanoví jinak), jsou

- a) plná svéprávnost**, kterou lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce nezletilého k samostatnému provozování podnikatelské činnosti a
- b) bezúhonnost**.

Za bezúhonnou se nepovažuje osoba, která byla pravomocně odsouzena pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchan v souvislosti s podnikáním, anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena.

Zvláštní podmínky provozování živnosti (§ 6 ŽZ):

jen u některých živností, kde to stanoví zákon – **u živností řemeslných, vázaných a koncesovaných, nevyžadují se u živností volných.**

Jedná se o odbornou nebo jinou způsobilost, pokud je tento zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují (např. spolehlivost) – splnění této podmínky lze nahradit **odpovědným zástupcem (§ 11 odst. 1 ŽZ).**

U osoby podnikající po živnostensku nesmí být dána **překážka provozování živnosti (§ 8 ŽZ):**

Překážky soukromoprávní: veřejnoprávní:

x

Překážky

- prohlášení konkursu na majetek živnostníka,

- majetek nepostačuje k náhradě insolvenčního řízení, a tak je zamítnut insolvenční návrh (trvá tři roky),

- vydáno rozhodnutí o zrušení konkursu, že majetek dlužníka je zcela nepostačující pro uspokojení věřitelů (trvá tři roky)

- **překážky lze rozhodnutím ŽÚ prominout.**

- soudem či správním orgánem uložen zákaz činnosti (§ 8 odst. 5 ŽZ)

Odpovědný zástupce (§ 11 ŽZ):

Obligatorní odpovědný zástupce (FO):

- podnikatel nesplňuje zvláštní podmínky provozování živnosti (§ 11 odst. 4 písm. a) ŽZ)

(PO):

- podnikatelem je PO se sídlem v ČR (povinnost ustanovit ho pro živnosti, které vyžadují splnění zvláštních podmínek (§ 11 odst. 4 písm. b) ŽZ – je **to statutární orgán**, pokud podmínky splňuje, jinak **jiná osoba**.
- podnikatelem je zahraniční PO – je určen **vedoucí organizační složky závodu**, nebo **jiná osoba**, ale **nesmí to být člen dozorčího orgánu**.

Fakultativní odpovědný zástupce

- odpovědný zástupce FO, když osobně nechce provozovat živnost

Povinnosti podnikatele (§ 31 ŽZ) jsou zejména:

- zajistit odpovědného zástupce,
- označit provozovnu,
- prokázat svá podnikatelská oprávnění kontrolnímu orgánu,
- prokázat doklady o řádném nabytí zboží,
- zajistit přítomnost osoby rozumějící česky,
- vydávat doklady o prodeji zboží,
- odpovídat za své zaměstnance, zda dodržují ŽZ.

Dělení živností (část druhá ŽZ):

Ohlašovací (§ 19 ŽZ, § 45 a násl. ŽZ): x

A) řemeslné (§ 19 písm. a/ ŽZ, § 20 až § 22 ŽZ, příloha č. 1)
např.:

- řeznictví a uzenářství,
- hostinská činnost,
- zednictví,
- kosmetické služby,
- kamnářství.

B) vázané (§ 19 písm. b/ ŽZ, § 23 až 24 ŽZ, příloha č. 2 ŽZ)

např.:

- geologické práce,
- oční optika,
- provozování autoškoly,
- drezúra zvířat.

C) volné (§ 19 písm. c/ ŽZ, § 23 až 24 ŽZ, příloha č. 4 ŽZ)

- výroba, obchod a služby neuvedené

Koncesované (§ 26 ŽZ):

- nezbytné získat koncesi, na její vydání není právní nárok (příloha č. 3), např.:
- ostraha majetku a osob,
- služby soukromých detektivů,
- vedení spisovny,

v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona

Obory živnosti volné:

např.:

- pěstitelské pálení,
- výroba hnojiv,
- ubytovací služby,
- pronájem a půjčování věcí movitých.

Právo provozovat živnost vzniká:

ohlášovací živnosti: ohlášením x
(§ 47 ŽZ)

(pokud nejsou doloženy všechny potřebné doklady a ohlášení je vadné, živnostenský úřad vyzve k doložení chybějících dokladů ve stanovené lhůtě; pokud jsou vady podání odstraněny — oprávnění vzniká rovněž dnem ohlášení).

koncesované živnosti: dnem nabytí právní moci rozhodnutím o udělení koncese (§ 50 a násl. ŽZ)

Podnikatel prokazuje své živnostenské oprávnění:

- výpisem ze živnostenského rejstříku,

- do vydání výpisu ze živnostenského rejstříku **stejnopisem ohlášení** s prokázaným doručením živnostenskému úřadu, a to i prostřednictvím kontaktního místa veřejné správy,

- nebo pravomocným rozhodnutím o udělení koncese.

Rozsah oprávnění (§ 34 ŽZ):

A) Podnikatel provozující živnost, která spočívá v obchodní činnosti, je oprávněn, zůstane-li zachována povaha živnosti, také

- pronajímat zboží,
- zprostředkovávat koupi a prodej zboží v jednotlivých případech,
- provádět na zboží drobné změny, jimiž zboží přizpůsobuje potřebám kupujícího na jeho žádost,
- provádět montáž zboží dodaného zákazníkovi, pokud může být provedena jednoduchými operacemi bez zvláštních odborných znalostí,
- provádět výměnu vadných součástí u dodaného zboží, pokud může být provedena jednoduchým způsobem bez zvláštních odborných znalostí.

B) Podnikatel je rovněž oprávněn provádět servis dodaného zboží za předpokladu, že k tomu použije odborně způsobilých osob.

C) Vyžadují-li činnosti uvedené v předchozích písmenech A) a B) koncesi, může je podnikatel provádět, jen pokud koncesi má.

D) Podnikatel má právo přijímat objednávky na zhotovení, zpracování nebo úpravy zboží, k jehož prodeji je oprávněn, a dát tyto práce provést oprávněným

výrobcem.

Zánik živnosti (§ 57 ŽZ):

- a) smrtí podnikatele, nejde-li o případy podle § 13 ŽZ,
- b) zánikem právnické osoby, nejde-li o případy podle § 14 ŽZ,
- c) uplynutím doby, pokud bylo živnostenské oprávnění omezeno na dobu určitou,
- d) výmazem zahraniční osoby povinně zapsané v obchodním rejstříku nebo jejího předmětu podnikání z obchodního rejstříku,
- e) stanoví-li tak zvláštní právní předpis,
- f) rozhodnutím živnostenského úřadu o zrušení živnostenského oprávnění.

Živnostenské úřady (zák. č. 570/1991 Sb., o živnostenských úřadech):

- **obecní živnostenské úřady** – odbory obecních úřadů
 - odbory úřadů městských částí v Praze,
- **krajské živnostenské úřady** – odbory krajských úřadů,
 - živnostenský odbor Magistrátu hl.m. Prahy,
- **Živnostenský úřad České republiky** (ten nebyl dosud zřízen),

Živnostenský rejstřík (§ 60 ŽZ)

Základní charakteristika obchodních společností:

Obchodní korporace:

Obchodní společnosti dělíme na **osobní a kapitálové** (§ 1 odst. 2 ZOK).

Charakteristika osobních společností:

- založena za účelem podnikání nebo správy vlastního majetku,
- založit pouze více zakladateli,
- zakladatelské právní jednání vyžaduje úředně ověřené podpisy,
- zákonné ručení společníků,
- nepřevoditelnost podílu (možnost vypovědět společnost),
- osobní účast společníků na fungování společnosti,
- statutárním orgánem pouze společníci,
- není vkladová povinnost,

Charakteristika kapitálových společností:

- založena i za jiným účelem než podnikáním,
- založit i jen jedním zakladatelem,
- zakladatelské právní jednání vyžaduje formu notářského zápisu,
- omezené nebo žádné ručení společníků,
- volná převoditelnost podílu (ale ale nemožnost vracení vkladu),
- není osobní angažovanost společníků,
- delegovaný management společnosti,
- vkladová povinnost,

- ve vnitřních věcech se vyžaduje souhlas všech společníků,

- ve vnitřních věcech se rozhoduje většinou,

Osobními obchodními společnostmi jsou: a) veřejná obchodní společnost, b) komanditní společnost.

Hlavní rysy veřejné obchodní společnosti jsou:

- 1.) musí mít alespoň dva společníky,
- 2.) společníci ručí za její dluhy společně a nerozdílně (§ 95 odst. 1 ZOK), naopak nemají společníci vkladovou povinnost.
- 3.) podíl společníka je nepřevoditelný (§ 116 ZOK).
- 4.) podíl společníků není vtělen do cenného papíru.
- 5.) nevytváří základní kapitál.
- 6.) statutárním orgánem jsou všichni společníci, pokud společenská smlouva neurčí, že statutárním orgánem je jen některý ze společníků nebo dokonce i jen jeden společník (§ 106 odst. 1 ZOK), nejvyšším orgánem jsou všichni společníci (§ 44 odst. 1 ZOK).
- 7.) povinnost osobní angažovanosti na podnikání společnosti.

Hlavní rysy komanditní společnosti jsou:

- 1.) musí mít alespoň dva společníky (§ 118 odst. 1 ZOK),
- 2.) ze dvou společníků musí být alespoň jeden je komplementář (ručí za dluhy společnosti neomezeně) a druhý komanditista (ručí za dluhy obdobně jako společník s.r.o. do výše svého nesplaceného vkladu podle stavu zápisu v obchodním rejstříku - viz § 118 odst. 1 a § 122 ZOK, výjimečně do výše komanditní sumy, určí-li tak společenská smlouva – viz § 129 ZOK),
- 3.) převoditelný je pouze podíl komanditisty ve společnosti (§ 123 ZOK),
- 4.) podíl společníků není vtělen do cenného papíru.
- 5.) vytváří základní kapitál.
- 6.) statutárním orgánem jsou všichni komplementáři, pokud společenská smlouva neurčí, že statutárním orgánem je jen některý z komplementářů nebo dokonce i jen jeden z nich (§ 125 odst. 1 ZOK), nejvyšším orgánem jsou všichni společníci (§ 44 odst. 1 ZOK).
- 7.) povinnost osobní angažovanosti komplementářů na podnikání společnosti.

Kapitálovými obchodními společnostmi jsou: a) společnost s ručením omezeným, b) akciová společnost.

Hlavní rysy společnosti s ručením omezeným jsou:

- 1.) musí mít alespoň jednoho společníka,
- 2.) společníci ručí za její dluhy do výše nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku, a v případě, že společnost má více společníků, ručí všichni společníci společně a nerozdílně do výše, v jaké nesplnili svoji vkladovou povinnost podle stavu zapsaného v obchodním rejstříku (§ 132 odst. 1 ZOK),
- 3.) podíl je převoditelný za podmínek stanovených zákonem a společenskou smlouvou (§ 207 až 210 ZOK), přičemž společenská smlouva může upravit různé druhy podílů (§ 135 ZOK);
- 4.) podíl společníků může být vtělen do cenného papíru (kmenový list).
- 5.) vytváří základní kapitál.
- 6.) minimální výše vkladu každého společníka je 1,- Kč (§ 142 odst. 1 ZOK),
- 7.) statutárním orgánem nemusí být společník, nejvyšším orgánem je valná hromada tvořená společníky (§ 167 odst. 1 ZOK).
- 8.) není nutná osobní angažovat na podnikání společnosti.

Hlavní rysy akciové společnosti jsou:

- 1.) musí mít alespoň jednoho společníka-akcionáře,
- 2.) akcionář neručí za její dluhy,
- 3.) podíl je inkorporován do cenného papíru, akcie, která může být vydána ve formě cenného papíru na jméno nebo na majitele. Neomezeně převoditelné jsou pouze akcie na majitele, akcie na jméno jsou neomezeně převoditelné, za podmínek stanovených zákonem a stanovami může být pouze jejich převoditelnost omezena (§ 270 až § 272 ZOK),
- 4.) podíl společníků je vtělen do cenného papíru (akcie).
- 5.) vytváří základní kapitál - minimální výše základního kapitálu je 2.000.000,- Kč, nebo 80.000 EUR, vede-li se účetnictví v eurech (§ 246 ZOK),
- 6.) minimální výše vkladu každého akcionáře není upravena, je odvozena od výše základního kapitálu (peněžitá suma všech vkladů tvoří základní kapitál).
- 7.) členem statutárního orgánu nemusí být akcionář, akcionář nemusí být ani členem dozorčí rady či správní rady, nejvyšším orgánem je valná hromada tvořená akcionáři (§ 398 odst. 1 ZOK).
- 8.) oddělenost osobní složky společníků (akcionářů) na podnikání společnosti.

Společnost občanského práva nebo jiný útvar bez právní osobnosti /subjektivity/.

Společnost (§ 2716 - § 2747 OZ)

Vznik společnosti (§ 2716 - § 2717 OZ):

- vzniká smlouvou, kterou se zaváže několik osob sdružit se za společným účelem činnosti nebo věci (§ 2716 OZ),
- v případě, že bylo ujednáno sdružení majetku, vyžaduje se k platnosti smlouvy soupis vkladů společníků jimi podepsaný (§ 2716 OZ).
- vkládá-li společník do společnosti věc, použijí se přiměřeně ustanovení o koupi,
- vkládá-li však jen právo věc užívat, použijí se přiměřeně ustanovení o nájmu,
- vkládá-li právo věc požívat, použijí se přiměřeně ustanovení o pachtu (§ 2717 OZ),
- zavazuje-li se společník k činnosti pro společnost, použijí se přiměřeně ustanovení o díle, nebo o příkazu (§ 2717 OZ).

Majetek společnosti (§ 2718 - § 2719 OZ)

- vloží-li společník do společnosti veškeré své jmění, má se za to, že se jedná o jmění přítomné k účinnosti smlouvy o společnosti,
- ujednání, že vklad společníka zahrnuje i jeho budoucí majetek, se nevztahuje na majetek nabytý děděním, s výjimkou případu, že to bylo výslovně ujednáno mezi stranami,
- peněžní prostředky a užitelné věci, jakož i věci určené podle druhu vložené do společnosti, se stávají spoluvlastnictvím společníků, kteří vklady přispěli;
- jiné věci se stávají jejich spoluvlastnictvím jen tehdy, byly-li oceněny penězi, přičemž platí, že spoluvlastnické podíly společníků se určí poměrem hodnot majetku, který každý společník do společnosti vložil.
- k jinému předmětu vkladu nabývají společníci právo bezplatného požívání.
- společník, který se zavázal přispět společnému účelu jen činností, má právo na podíl na zisku a právo užívat věci vložené do společnosti, nemá však právo tyto věci požívat, ani se nestává spoluvlastníkem (§ 2719 odst. 1 OZ).

Práva a povinnosti společníků mezi sebou (§ 2721 - § 2729 OZ)

O vzájemných právech a povinnostech společníků platí obdobně ustanovení o spoluvlastnictví.

- k jinému příspěvku není společník povinný přispět, zavázal-li se společník přispět pouze činností,
- společník nemůže být nucen k tomu, aby přispěl do společnosti více, než se k tomu zavázal ke smlouvě,
- všichni společníci jsou zavázáni přičinit se k dosažení účelu společnosti zpravidla stejnou měrou,
- společník vykonává činnost pro společnost osobně a je mu zakázáno činit vůči společnosti činy škodlivé (§ 2725 OZ),
- společník nesmí vykonávat nic, co by bylo konkurenční ve vztahu ke společnému účelu společnosti,
- společníci se podílejí na majetku nabytém za trvání společnosti, na zisku a na ztrátě rovným dílem, neurčí-li smlouva něco jiného,

- rozhodnutí o záležitostech společnosti se přijímají většinou hlasů, přičemž každý společník má jeden hlas,
- rozhodnutím, jimiž se mění společenská smlouva, musí být přijato jednomyslně.

Správa společnosti (§ 2730 až § 2735 OZ)

- společníci si mohou rozdělit působnost při spravování společných záležitostí způsobem, jaký uznají za vhodný, neučiní-li tak, je každý společník příkazníkem ostatních společníků,
- správou společných věcí mohou společníci pověřit někoho ze svého středu, anebo i třetí osobu.
- společník, který není oprávněn ke správě, nesmí nakládat se společným majetkem,
- je-li pověřeno více správců, aniž je blíže upravena jejich působnost, jedná každý z nich v záležitostech společnosti samostatně.
- správce vede řádně účty a přehled o majetkových poměrech společnosti a společníkům podává pravidelně vyúčtování majetku společnosti včetně příjmů a výdajů, jakož i zisku, anebo ztráty, nejméně jednou za kalendářní rok, nejpozději do dvou měsíců po jeho ukončení.
- společník, i když nevykonává správu, se může přesvědčit o hospodářském stavu společnosti, přezkoumat účetní záznamy a jiné doklady, jakož i být informován o společných záležitostech.

Práva a povinnosti společníků k třetím osobám (§ 2736 až § 2738 OZ)

- z dluhů vzešlých ze společné činnosti jsou společníci zavázáni vůči třetím osobám společně a nerozdílně,
- jedná-li společník ve společné záležitosti s třetí osobou, považuje se za příkazníka všech společníků.

Zánik členství (§ 2739 až § 2743 OZ)

- společník může ze společnosti vystoupit, a to i bylo-li trvání společnosti ujednáno na dobu určitou,
- poruší-li společník povinnost ze smlouvy podstatným způsobem, může být ze společnosti vyloučen, vyloučen může být i z jiných zákonem uvedených důvodů dle § 2740 OZ.
- společník, jehož členství zaniklo, má právo, aby mu bylo vyúčtováno a vydáno vše, co mu ke dni zániku členství náleží, přičemž podíl na majetku nabytém za trvání společnosti se mu vyplatí v penězích,
- dědic společníka se nestává společníkem, má však práva stanovená v § 2741 OZ,

Zánik společnosti (§ 2744 až § 2744 OZ)

- společnost zaniká
 - a) dohodnou-li se o tom společníci,
 - b) splní-li se podmínky ujednané ve společenské smlouvě,
 - c) uplyne-li doba, na kterou byla společnost ujednána,
 - d) dosáhne-li se účelu, k němuž byla společnost zřízena, anebo
 - e) stane-li se tento účel nemožným.

- zemře-li společník, aniž je ujednáno, že společenská smlouva platí i pro jeho dědice, zaniká společnost, měla-li dva společníky.
- má-li společnost více společníků, má se za to, že ostatní společníci chtějí setrvat ve společnosti i nadále.
- zanikne-li společnost, podá správce vyúčtování podle § 2734 OZ nejpozději do dvou měsíců od jejího zániku,
- společníkům se vydá, co je jejich vlastnictvím, a společný majetek se rozdělí podle ustanovení o vypořádání spoluvlastnictví.

Tichá společnost (§ 2747 - § 2755 OZ)

Vznik tiché společnosti (§ 2747 OZ)

- **vzniká** smlouvou o tiché společnosti, kterou se tichý společník zavazuje k vkladu, kterým se bude podílet po celou dobu trvání tiché společnosti na výsledcích podnikání podnikatele (zisku i ztrátě), a podnikatel se zavazuje platit tichému společníkovi podíl na zisku (§ 2747 OZ),

Majetek tiché společnosti (§ 2748 až § 2750 OZ)

- tichý společník předá podnikateli předmět vkladu bez zbytečného odkladu po vzniku tiché společnosti, nebo mu s ním umožní nakládat,
- Vkládá-li se **nemovitá věc**, nabývá k ní podnikatel na dobu trvání tiché společnosti **užívací a požívací právo**,
- Je-li předmětem vkladu **něco jiného, než nemovitá věc**, má se za to, že podnikatel nabyl k předmětu vznikem tiché společnosti **vlastnické právo**,

Práva a povinnosti tichého společníka a podnikatele mezi sebou (§ 2749 - § 2750 OZ)

- tichý společník má právo nahlížet do obchodních dokladů a účetních záznamů podnikatele, toto právo nelze omezit, ani vyloučit,
- podnikatel je povinen vydat tichému společníkovi stejnopis účetní závěrky bez zbytečného odkladu po jejím vyhotovení a případném schválení, je-li vyžadováno;
- je-li jméno tichého společníka obsaženo ve jménu, popřípadě v obchodní firmě Tichá podnikatele, ručí tichý společník za dluhy podnikatele,
- v případě, že prohlásí tichý společník osobě, s níž podnikatel jedná o uzavření smlouvy, že podnikají oba společně, ručí za dluhy podnikatele vyplývající z uzavřené smlouvy,
- tichý společník **se podílí na zisku nebo na ztrátě podnikatele** v dohodnuté výši, jinak ve výši určené vzhledem k výši vkladu tichého společníka a zavedené praxi smluvních stran, popřípadě vzhledem k zvyklostem, přičemž k ujednání, podle něhož se tichý společník nepodílí na zisku nebo na ztrátě, se nepřihlíží,
- **výše podílu tichého společníka se určí z čistého zisku**, ale pokud vytváří podnikatel **fond**, se kterým nesmí libovolně nakládat, odečte se z čistého zisku zákonný přírůstek do takového fondu,
- podíl na zisku vyplatí podnikatel **do třiceti dnů** po vyhotovení účetní závěrky a jejím případném schválení, je-li vyžadováno,
- vklad tichého společníka se nezvyšuje o jeho podíl na zisku, který nevybere,

- **na ztrátě** se tichý společník **podílí stejně jako na zisku**; k opačnému ujednání se nepřihlíží,
- o podíl tichého společníka **na ztrátě se jeho vklad snižuje**; tichý společník není povinen vklad o podíl na ztrátě doplnit,
- byl-li tichému společníkovi podíl na zisku **již vyplacen**, není povinen jej při **pozdější ztrátě vracet**.

Zánik tiché společnosti (§ 2754 a 2755 OZ)

- tichá společnost zaniká

- a) **uplynutím doby**, je-li sjednána na dobu určitou,
- b) **výpovědí, a to ve výpovědní době 6 měsíců před koncem účetního období**.

- tichá společnost se zrušuje také

- a) **dosáhne-li podíl tichého společníka na ztrátě výše jeho vkladu**, ledaže uhradí podíl na ztrátě nebo doplní vklad,
- b) **ukončí-li se podnikání**, kterého se tichá společnost týká, nebo
- c) **bylo-li rozhodnuto o úpadku** podnikatele nebo tichého společníka, **zrušením konkursu** po splnění rozvrhového usnesení, **zrušením konkursu** proto, že majetek je zcela nepostačující, anebo **zamítnutím insolvenčního návrhu** pro nedostatek majetku.

- Podnikatel **vydá tichému společníkovi** bez zbytečného odkladu po zániku tiché společnosti **vklad upravený o podíl na výsledku svého podnikání** podle stavu ke dni zániku tiché společnosti.

Vypracoval: JUDr. Radim Kříž, Ph.D., 2024